

DRŽAVA CRNA GORA PROTIV PORODICA DEPORTOVANIH

Zločin u nastavcima

Nema šanse – država Crna Gora ne priznaje da je kriva što je s proljeća 1992. bosanske izbjeglice isporučivala Karadžiću. Pravni zastupnik žrtava deportacije **Dragan Prelević** kaže da će, zbog dugogodišnjeg neefikasnog sprovođenja istrage i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja Crne Gore prema žrtvama deportacije, podnijeti predstavku Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu. Zločin je učinjen prije gotovo 16 godina. Država ga nije primijetila. Prva privatna tužba podnešena je prije tri godine. U februaru 2006, dva mjeseca prije datuma za koji je zakazano prvo ročište po tužbi žrtava, tužilaštvo je pokrenulo istragu protiv šest policajaca osumnjičenih za učešće u deportacijama. Istraga traje. Jedan od optuženih u međuvremenu je umro.

Od 38 predmeta po tužbama žrtava, do sada je donešeno 27 presuda. U 25 je utvrđena objektivna odgovornost države za pričinjenu štetu, dok su tužbeni zahtjevi porodica Buljubašić i Topalović odbijeni. Ni jedna od presuda nije pravosnažna. Država se žalila na svih 25. Viši sud već godinu i po ne odlučuje ni po jednoj žalbi.

Advokat Prelević objašnjava da je u svim presudama u korist porodica poginulih žrtava, dosuđena naknada štete *po osnovu smrti bliskog lica*, dok su odbijeni zahtjevi za naknadu štete po osnovu *povrede prava ličnosti*, tj. kršenja ljudskih prava zbog diskriminacije, neefikasnog sprovođenja istrage i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja države. Država petnaest godina o zločinu ćuti, ne obezbjeđuje informacije o razlozima hapšenja i sudbini žrtava, niti je išta učinila na pronalaženju njihovih posmrtnih ostataka.

„Dosuđeni iznosi za smrt bliskog lica variraju od sramnih 15.000 eura, koliko je dosuđeno majci ubijenog Esada Bosna do najviše 30.000 eura. Ovi iznosi su dodatna uvreda za žrtve”, kaže Dragan Prelević. Po prvostepenim presudama država bi žrtvama trebala da plati oko dva miliona eura. Ondašnji šef ondašnjih državnih službenika koji su pratili ljude u smrt toliko zaradi za pola dana.

Među onima koji su tužili državu Crnu Goru ima sedam ljudi koji su preživjeli isporučivanje. Donešene su četiri presude. Samo je jedna sutkinja prihvatila nedvosmislen nalaz vještaka da su svi preživjeli doživotni teški invalidi – zato što su doživjeli užase od kojih se mentalno nikada neće oporaviti. Članovi njihovih porodica imaju pravo na naknadu zbog teškog invaliditeta bliske osobe. Jedino su je dobili majka, žena i djeca Ismeta Isakovića, u presudi sutkinje **Nataše Bošković**.

Sutkinja Bošković usvojila je i zahtjev djeteta za naknadu izgubljenog izdržavanja uslijed smrti oca. **Irmu Borovac** dosuđeno 60.800 eura od dana očevo hapšenje do dana podnošenja tužbe, a Crna Gora je obavezana da joj i ubuduće svakog mjeseca isplaćuje po 400 eura do dana zaposlenja. Irma je imala dvije godine kad joj je otac odveden. Država Crna Gora se žalila. Nije joj pravo.

Pokretanje krivičnog postupka protiv policajaca, u tri slučaja sudije su pokušale da iskoriste kao razlog za prekid postupka po tužbi porodice. Viši sud je ukinuo takve odluke i naložio nastavak suđenja. Uprkos tome, nedavno je jedna sutkinja, u slučaju Malika Meholjića, ponovo prekinula postupak zbog toga što navodno nema dovoljno dokaza da je i on bio među deportovanim, pa očekuje da se to razjasni u krivičnom postupku.

„Mi smo se žalili na odluku i tražili od sudije da sama uvidi grešku i nastavi postupak zbog toga što ne samo da ima dovoljno dokaza da je policija još uvijek nestalog Meholjića odvela iz CB Bar 15.

maja 1992. u nepoznatom pravcu, već se ne smije povlađivati nezakonitom ponašanju države koja je uništila sve dokaze o njegovom hapšenju i koja o tome ne sprovodi istragu već 16 godina“, objašnjavaju u advokatskoj kancelariji Prelević.

U presudama ima svačega. Jedan od sudija tvrdi da se naknada za strah može dosuditi samo za strah pretrpljen za svoj život. Biva, kad majci odvođe sina, ona ne trpi ništa. Kad petnaest godina ne zna šta se sa njim desilo, nema govora o duševnim bolovima. Izdržljive su majke. I žene i djeca. Braća i sestre – deveta voda kisjela.

Izrazitu savjesnost sudije pokazuju i kada porodicama traže dokaze da li bi čovjek isporučen vojsci bosanskih Srba, da je ostao živ, nastavio da izdržava maloljetne ćerke, ženu i pomaže majku. “Traže dokaze kao da su juče nestali u parku” kaže Prelević.

Tužbeni zahtjev za naknadu štete devet članova porodice Buljubašić, zbog “zastarjelosti” je odbio sudija **Nenad Otašević**. Iz udžbenika se uči da ratni zločin ne zastarijeva, pa ne zastarijeva ni šteta koja je posljedica zločina. Sudija je ipak odrezao – zastarjelo je - i onda se o naknadi štete i duševnim bolovima i ne raspravlja. Sve ima svoje – ovakvom odlukom sudije Otaševića može se, možda, objasniti brzina kojom postupaju po tužbi **Mila Đukanovića** protiv direktora *Vijesti* **Željka Ivanovića**. Da, nedajbože, ne zastari.

O odnosu države prema zločinu koji je počinila svjedoči i to što premijer **Šturanović** nije odgovorio na tri pisma koja su mu upućena u ime žrtava sa predlogom o poravnanju. Uzalud su Šturanovića iz advokatske kancelarije Prelević upozorili i na to da ministar pravde **Miraš Radović** saopštenjem od 24. maja 2007. opravdava zločin i vrši otvoren pritisak na sud. Uzalud i upozorenje da državni tužilac koji zastupa državu u svim postupcima za naknadu štete, u potpunosti osporava navode iz tužbi. Osporava da se ratni zločin ikada dogodio, osporava svjedočenja članova porodica i njihove zahtjeve za naknadu štete po svim osnovama. Čutanje je zlato.

Reklo bi se da je država Crna Gora odlučila da se brani – beskrajnim odugovlačenjem. “Teško je povjerovati da će Viši sud iskoristiti ovlašćenje, preinačiti presude i okončati postupke. Mnogo je vjerovatnije da će sve presude biti ukinute i vraćene na ponovno prvostepeno suđenje koje će ponižavanje žrtava nastaviti u nedogled“, smatra Prelević.

Onaj ko u Crnoj Gori vedri i oblači, uostalom, o deportaciji je rekao svoje – “nesnalaženje u prvim danima rata”. On je još presudio da su krivlji oni koji su ubijali, nego država Crna Gora koja je ubicama uručila nedužne ljude.

Sudovi Đukanovićevu logiku pretaču u pravnu.

Kosara K. BEGOVIĆ